

VILNIAUS UNIVERSITETO TARPDISCIPLININIŲ STUDIJŲ KONCEPCIJA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiuolaikinė visuomenė susiduria su kompleksiniais globaliais iššūkiais ir problemomis, kuriems įveikti reikalingi sprendimai, kylantys iš skirtingų sričių ekspertinio ir praktinio žinojimo dermės. Tokiems socialiniams ir technologiniams iššūkiams spręsti nebepakanka specializuoto žinojimo, kuris pirmiausia telkiasi universitetuose, ilgą laiką puoselėjusiuose disciplininio pažinimo autonomiškumą. Darnus visuomenės vystymasis reikalauja peržengti atskirų akademinių disciplinų ribas ir plėsti universiteto tyrėjų ir absolventų tarpdisciplinines kompetencijas, kurių aktualumas profesinėje veikloje tolydžio didėja.

2. Vilniaus universitetas (toliau – Universitetas), strategiškai orientuodamasis į poveikio visuomenei ir valstybei didinimą, pripažįsta tarpdiscipliniškumo svarbą studijose ir moksle, ir įsipareigoja kurti paskatas tarpdiscipliniam bendradarbiavimui akademinėje bendruomenėje, skatinti skirtingų krypčių mokslinių tyrimų sąsajas ir tarpdisciplininių studijų plėtrą. Universitetas siekia nuosekliai plėtoti skirtingas disciplinas susiejantį mokymą ir mokymąsi, platų mokslų, kultūrų ir visuomenių pažinimą, aukšto lygio teorinius ir praktinius įgūdžius, įsipareigojimą asmeninei ir visuomenei atsakomybei ir gebėjimą taikyti žinias sprendžiant kompleksinių sprendimų reikalaujančias problemas ir iššūkius.

3. Tarpdiscipliniškumas – sistemiškas skirtingų mokslinio pažinimo disciplinų bendradarbiavimas, studijų turinio kontekste pabrėžiantis skirtingų studijų krypčių sąsajas ir įgalinantis spręsti kompleksines problemas, išlaikant kiekvienai šių krypčių keliamus reikalavimus. Tarpdisciplininės kompetencijos yra viena iš Vilniaus universiteto absolventų bendrųjų kompetencijų atmainų, išsiugdomų tarpdisciplininėje aplinkoje. Ši Vilniaus universiteto tarpdisciplininių studijų koncepcija (toliau – Koncepcija) apibrėžia tarpdisciplininių studijų programų ir dalykų (modulių) turinio sampratą, tarpdisciplininių studijų tikslus, kompetencijas, studijų rezultatus, taikomus studijų ir vertinimo metodus, organizavimo ir kokybės užtikrinimo principus.

4. Koncepcijoje apibrėžtos tarpdisciplininių studijų nuostatos remiasi esama tarpdiscipliniškumo praktika Universitete ir gerąja užsienio universitetų patirtimi. Koncepcijos nuostatų įgyvendinimas paskatins sklandžią ir nuoseklią tarpdisciplininių studijų plėtrą Universitete, prisidės prie esamos tarpdiscipliniškumo praktikos studijose pripažinimo, tarpdisciplininių bendruomenių stiprinimo ir kompleksinius sprendimus priimti gebančių absolventų ir būsimųjų visuomenės lyderių ugdymo.

5. Koncepcija kyla iš Universiteto ilgalaikės vizijos vykdyti tarpdisciplinines studijas, vedančias prie tarpdisciplininių studijų kvalifikacinio laipsnio. Universitetas pripažįsta, kad dabartinis nacionalinis studijų reglamentavimas, tarpdiscipliniškumą subordinuojantis pagrindinės (dominuojančios) disciplinos reikalavimams, neužtikrina pilnaverčio tarpdisciplininių kompetencijų ugdymo ir jų pripažinimo, todėl turi būti peržiūrėtas. Pakeitus teisinius tarpdisciplininių studijų vykdymo reikalavimus, turėtų būti keičiamos ir jų įgyvendinimo nuostatos Universitete.

6. Koncepcijoje vartojamos pagrindinės sąvokos:

6.1. **Tarpdisciplininių studijų dalykas (modulis)** – studijų dalykas (modulis), kuris studijų tiksluose, mokymo ir vertinimo methoduose bei numatomuose studijų rezultatuose susieja dvi ar daugiau disciplinas;

6.2. **Tarpdisciplininių studijų programa** – dvi ar daugiau disciplinas susiejanti pirmosios arba antrosios pakopos studijų programa, skirta pagrindinės (dominuojančios) disciplinos ir tarpdisciplininių studijų rezultatams pasiekti. Tarpdisciplininių studijų programoms

taikomi Bendrieji studijų vykdymo reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-1168 „Dėl Bendrųjų studijų vykdymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais)¹.

7. Kitos Konceptijoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos ir Universiteto teisės aktuose.

II SKYRIUS

TARPDISCIPLININIŲ STUDIJŲ TIKSLAS, KOMPETENCIJOS IR VERTINIMAS

8. **Tarpdisciplininių studijų tikslas** – ugdyti studijuojančiųjų tarpdisciplinines kompetencijas, reikalingas susieti skirtingų mokslo krypčių žinias, įgūdžius ir gebėjimus bei juos taikyti sprendžiant kompleksines problemas ir veikiant neapibrėžtose realaus gyvenimo situacijose. Universiteto tarpdisciplininėse studijose ugdomos **šios tarpdisciplininės kompetencijos**:

- 8.1. **tarpdisciplininių perspektyvų atpažinimas**, kurį demonstruoja gebėjimas pagrįsti skirtingų disciplinų poreikį kompleksinei problemai spręsti, šių disciplinų sąvokų, pažinimo prielaidų ir tyrimo metodų žinojimas, gebėjimas juos taikyti, nuoseklus ir aiškus tyrimo išvadų pateikimas;
- 8.2. **telkiantis ir inovatyvus mąstymas**, kurį demonstruoja gebėjimas derinti skirtingų mokslų teorines ir metodologines prieigas siekiant vieningo kompleksinio reiškinio supratimo, pripažįstant savo šališką disciplininę perspektyvą, o kitas pažinimo perspektyvas vertinant kaip problemos sprendimo proceso dalį, taip pat mąstyti kūrybiškai ir nevengti klaidos rizikos nepažįstamose situacijose ir kai nesiseka;
- 8.3. **bendradarbiavimas**, kurį demonstruoja pasitikėjimas ir pagarba disciplininio pažinimo praktikoms ir skirtingoms komandos narių pozicijoms; jis apima atvirumo ir pastangų suprasti bendrą tikslą, peržengiantį vienos disciplinos ar pasaulėvaizdžio ribas;
- 8.4. **komunikavimas tarpdisciplininėje komandoje**, gebėjimas formuluoti, teikti bei priimti grįžtamąjį ryšį, kitų mokslinio pažinimo perspektyvų nuostatas; gebėjimas studijuojamos krypties mokslo žinias, sąvokas ir terminus suprantamai paaiškinti kitos studijų krypties patirtį turintiems kolegoms;
- 8.5. **kritinė refleksija**, kuri apima sąmoningą tarpdisciplininio veikimo patirties analizę siekiant mokymosi pažangos ir tobulėjimo, siūlomų sprendimų poveikio visuomenei ir sprendimų ribotumų įvertinimą.

9. Universiteto tarpdisciplininių studijų programų ir (ar) tarpdisciplininių studijų dalykų (modulių) tikslai, studijų rezultatai, turinys ir procesas turi derėti su tarpdisciplininėmis studijoms keliamu tikslu.

10. Tarpdisciplininių studijų metu ugdomos kompetencijos dera su absolventų bendrosiomis kompetencijomis, patvirtintomis Vilniaus universiteto senato 2021 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. SPN-46 „Dėl Vilniaus universiteto absolventų bendrųjų kompetencijų sąrašo patvirtinimo“.

11. Tarpdisciplininėse studijose dažniausiai taikomi formuojamojo ir sumuojamojo² vertinimo metodai. Tarpdisciplininių kompetencijų vertinimui rekomenduojama naudoti rubrikas (sąsajų lenteles) (Konceptijos priedas), paaiškinančias, kokius studijų rezultatus studijuojantysis demonstruos slenkstiniu, tipiniu arba puikiu lygmenimis.

¹ Konceptijoje vartojama tarpdisciplininių studijų sąvoka atitinka Bendrųjų studijų vykdymo reikalavimų apraše įteisintą tarpkryptinių studijų sąvoką.

² Formuojamasis vertinimas taikomas siekiant nustatyti besimokančiojo pažangą, suteikti grįžtamąjį ryšį apie jo mokymosi bei tobulėjimo galimybes. Šiuo vertinimo metodu siekiama mokymosi efektyvumo, jis siejamas su nuolatiniu mokymosi pasiekimų nustatymu, o grįžtamais ryšys leidžia besimokančiajam suprasti tobulintinas mokymosi puses. Sumuojamasis vertinimas taikomas norint susumuoti ir apibendrinti besimokančiųjų rezultatus. Naudodamasis sumuojamojo vertinimo išvadomis, besimokantysis gali spręsti apie savo pažangą, tačiau, skirtingai nuo formuojamojo vertinimo, jo rezultatai negali būti pakoreguoti. (G. Gedvilienė, E. Stasiūnaitienė, M. Teresevičienė, „Mokymosi pasiekimų vertinimas“, Vytauto Didžiojo universitetas)

12. Tarpdisciplininėse studijose taikomas vertinimas atitinka Vilniaus universiteto studijų nuostatuose ir kituose Universiteto studijas reglamentuojančiuose dokumentuose nustatytus principus.

13. Tarpdisciplinines kompetencijas ugdantys tiriamieji darbai (rašto darbai, projektai, baigiamieji ir (ar) taikomieji darbai ir kt.) turi būti orientuoti į tarpdisciplininių mokymosi rezultatų pasiekimą ir užtikrinti visapusišką kompleksinių sprendimų priėmimą ir (ar) analizuojamų kompleksinių fenomenų suvokimą.

14. Tarpdisciplininių studijų dalykai (moduliai) baigiami laikant skirtingų kryptių studijų rezultatų pasiekimą įvertinantį egzaminą (arba rengiant projektą). Galutinis studijų dalyko (modulio) studijų pasiekimų įvertinimas gali būti sukauptas pažymys, kurio sudėtis apskaičiuojama pagal proporcijas, numatytas studijų dalyko (modulio) apraše.

15. Tarpdisciplininių studijų programos baigiamos rengiant į skirtingų kryptių studijų rezultatus orientuotą individualų arba grupinį baigiamąjį darbą (projektą). Baigiamieji darbai ir privalomoji profesinė praktika (pirmosios pakopos studijose) privalo susieti pagrindinę tarpdisciplininių studijų programos kryptį ir dar bent vieną aktualią kryptį (arba bent dvi lygiavertes kryptis). Baigiamąjį darbą rengiant studijuojančiųjų grupei, jų indėlis vertinamas atskirai.

III SKYRIUS TARPDISCIPLININIŲ STUDIJŲ SANDARA

16. Tarpdisciplininių studijų programa turi atitikti šios Konceptijos II skyriaus nuostatas. Tarpdisciplininių studijų programą privalo sudaryti ne mažiau kaip dvi susietos skirtingos disciplinos, iš kurių viena laikoma pagrindine (dominuojančia) ir turi atitikti studijų krypties (-ių) apraše (-uose) nustatytus studijų rezultatus.

17. Pirmosios pakopos tarpdisciplininių studijų programose, kurių apimtis yra 180, 210 arba 240 studijų kreditų (toliau – kreditai), ne mažiau kaip 1/3 studijų programos kreditų skiriami tarpdisciplininių studijų dalykams (moduliams) ir baigiamojo darbo rengimui.

18. Antrosios pakopos tarpdisciplininių studijų programose, kurių apimtis yra 90 arba 120 kreditų ne mažiau kaip 1/2 studijų programos kreditų, skiriami tarpdisciplininių studijų dalykams (moduliams) ir baigiamojo darbo rengimui.

19. Tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio), vykdomo kaip individualiųjų studijų dalyko (modulio), apimtis yra 5 kreditų kartotinis.

IV SKYRIUS TARPDISCIPLININIŲ STUDIJŲ PROGRAMOS VYKDYMAS IR KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

20. Tarpdisciplininių studijų programos yra rengiamos ir tvirtinamos laikantis Vilniaus universiteto studijų programų rengimo, vykdymo ir tobulinimo tvarkos aprašo nuostatų. Tarpdisciplininių studijų programos tikslas ir studijų rezultatai turi akcentuoti šią programą sudarančių kryptių sąsajas.

21. Tarpdisciplininių studijų programos vykdomos bendradarbiaujant Universiteto kamieniniams akademiniais padaliniais (toliau – Padaliniai), veikiančioms pagal Tarpdisciplininių studijų programos vykdymo susitarimą. Tarpdisciplininių studijų programos vykdymo susitarimas apibrėžia bendradarbiaujančių Padalinių studijų programos rengimo, organizavimo, vykdymo, administravimo, kokybės užtikrinimo bei atstovavimo studijų programos komitete (toliau – Komitetas) funkcijų pasiskirstymą. Taip pat susitarime apibrėžiamas bendras Komiteto narių bei į Komitetą kiekvieno Padalinio deleguojamų narių skaičius. Tais atvejais, kai Padalinys vykdo kelių kryptių studijas ir rengia tarpdisciplininę studijų programą Padalinyje, toks susitarimas nėra sudaromas.

22. Pradedant vykdyti tarpdisciplininių studijų programą, yra sudaromas šios studijų programos studijų programos komitetas. Kiekvieno programą vykdančio Padalinio atstovai, išskyrus studentų atstovus, tvirtinami to Padalinio vadovo teikimu, Padalinio tarybos nutarimu. Komiteto pirmininką tvirtina pagrindinę (dominuojančią) kryptį vykdančio Padalinio taryba. Keičiantis Komiteto sudėčiai, pasikeitimą tvirtina Padalinio, kurio atstovas yra keičiamas, taryba.

23. Pagrindinę (dominuojančią) studijų kryptį vykdančias Padalinys yra laikomas Tarpdisciplininių studijų programą koordinuojančiu Padaliniu.

24. Tarpdisciplininių studijų programų kokybės užtikrinimas yra vykdomas vadovaujantis Vilniaus universiteto studijų programos komiteto nuostatais ir Vilniaus universiteto studijų programų rengimo, vykdymo ir tobulinimo tvarkos aprašu. Už vykdomos tarpdisciplininių studijų programos kokybę yra atsakingas koordinuojantis Padalinys ir Komitetas.

V SKYRIUS

TARPDISCIPLININIŲ STUDIJŲ DALYKŲ (MODULIŲ) VYKDYMAS IR KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

25. Tarpdisciplininių studijų dalykai (moduliai) identifikuojami pagal atitikimą bent vienam iš šių studijų vykdymo kriterijų:

25.1. vykdomus tarpdisciplininių studijų dalykus (modulius) dėsto dėstytojas, kuris dalyke (modulyje) susieja skirtingų mokslo disciplinų perspektyvas realių pasaulio problemų pažinimui;

25.2. vykdomus tarpdisciplininių studijų dalykus (modulius) dėsto dėstytojų grupė, kurios nariai atstovauja skirtingoms mokslo kryptims ir ugdo skirtingus mokslinio pažinimo ar darbo su informacija įgūdžius;

25.3. užtikrinamas studentų, atstovaujančių skirtingoms disciplinoms, komandinio darbo, orientuoto į kompleksinių realaus pasaulio problemų sprendimą, įgyvendinimas.

26. Tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį) rengia ir įgyvendina dėstytojas ar jų grupė. Tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį) rengiant ir vykdančią dėstytojų grupei, yra pasirenkamas jį koordinuojantis dėstytojas.

27. Dėstytojas, paskirtas tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) koordinatoriumi, yra atsakingas už:

27.1. kokybišką tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) aprašo parengimą;

27.2. skirtingų kryptių turinio sąsajas tarpdisciplininių studijų dalyke (modulyje) jo tikslui ir studijų rezultatams pasiekti;

27.3. tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį) dėstančių dėstytojų komandos darbo koordinavimą;

27.4. tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) vykdymo kokybę ir savalaikį atnaujinimą;

27.5. galutinius studijuojančiųjų darbų įvertinimus, grįžtamojo ryšio studijuojantiems teikimą bei kitas tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) vykdymui aktualias veiklas.

28. Tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį) koordinuojančio dėstytojo Padalinio taryba svarsto parengtą tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį), ketinamą siūlyti kaip individualiųjų studijų dalyką, ir priima vieną iš sprendimų:

28.1. pritarti tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) įgyvendinimui ir teikti jį svarstyti Universiteto rektoriaus ar jo įgalioto prorektorius potvarkiu sudarytai Tarpdisciplininių studijų ekspertų komisijai (toliau – Komisija);

28.2. pritarti tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) įgyvendinimui su pastabomis ir teikti jį svarstyti Komisijai;

28.3. nepritarti tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) įgyvendinimui ir grąžinti jį koordinuojančiam dėstytojui tobulinti.

29. Tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį) koordinuojančio Padalinio tarybai patvirtinus naują tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį), ketinamą siūlyti kaip individualiųjų studijų dalyką,

Padalinio vadovas (arba jo įgaliotas asmuo) Universiteto Centrinės administracijos Studijų kokybės ir plėtros skyriaus Studijų kokybės poskyriui (toliau – Studijų kokybės poskyris) per Universiteto dokumentų valdymo sistemą pateikia:

29.1. Padalinio tarybos posėdžio protokolo išrašą;

29.2. tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) aprašą;

29.3. visų dėstytojų, numatytų dėstyti tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį), sąrašą su nuorodomis į jų profilius, skelbiamus Universiteto tinklalapyje.

30. Studijų kokybės poskyris, įvertinęs pateikto tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) tikslų ir studijų rezultatų, dėstymo ir vertinimo metodų dermę, Komisijai pateikia šio dalyko (modulio) aprašą ir jo priedus. Komisija, įvertinusi, ar gautas tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) aprašas atitinka šios Konceptijos nuostatas, priima vieną iš šių sprendimų:

30.1. pritarti tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) aprašui;

30.2. tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) aprašui pritarti su pastabomis;

30.3. nepritarti tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) aprašui ir gražinti jį Padaliniui tobulinti.

31. Komisijos patvirtintas tarpdisciplininių studijų dalykas (modulis) yra įtraukiamas į tarpdisciplininių studijų dalykų (modulių) registrą (toliau – Registras). Nepatvirtintas tarpdisciplininių studijų dalykas (modulis) yra gražinamas jį pateikusiam Padaliniui tobulinti.

32. Už tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) vykdymą ir turinio kokybę yra atsakingas koordinuojantis dėstytojas, o už organizavimą ir administravimą – šį dalyką (modulį) koordinuojantis Padalinys.

33. Tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį) vykdančiam kaip individualiųjų studijų dalyką (modulį) ne studijų programoje, kokybės stebėseną vykdo Komisija. Vykdoma kokybės stebėseną apima:

33.1. reguliarią tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio) stebėseną, atliekamą kas 2 metus, įvertinant studijuojančiųjų atsiliepimus apie šį dalyką (modulį), šį dalyką (modulį) studijuojančiųjų studijų pasiekimus (įvertinimus) bei dalyką (modulį) koordinuojančio dėstytojo komentarus;

33.2. pasiūlymų tobulinti tarpdisciplininių studijų dalyką (modulį) teikimą jį koordinuojančiam dėstytojui.

34. Duomenis tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio), vykdomo kaip individualiųjų studijų dalyko (modulio), kokybės stebėsenai iš Universiteto studijų informacinės sistemos (VUSIS) surenka ir apibendrina Studijų kokybės poskyris.

35. Komisija, įvertinusi tarpdisciplininių studijų dalyko (modulio), vykdomo kaip individualiųjų studijų dalyko (modulio), kokybės stebėsenos duomenis, gali priimti sprendimą dėl šio dalyko (modulio) pasirinkimo stabdymo Registre.

STUDIJUOJANČIŪJŲ TARPDISCIPLININĮ MĄSTYMĄ APIBRĖŽIANČIOS KOMPETENCIJOS

Studijuojančiųjų tarpdisciplininių mąstymą apibrėžia šios kompetencijos:

1. **Tarpdisciplininių perspektyvų atpažinimas**, kurį demonstruoja gebėjimas pagrįsti skirtingų disciplinų poreikį kompleksinei problemai spręsti, šių disciplinų sąvokų, pažinimo prielaidų ir tyrimo metodų žinojimas, gebėjimas juos taikyti, nuoseklus ir aiškus tyrimo išvadų pateikimas;
2. **Telkiantis ir inovatyvus mąstymas**, kurį demonstruoja gebėjimas derinti skirtingų mokslų teorines ir metodologines prieigas siekiant vieningo kompleksinio reiškinio supratimo, pripažįstant savo šališką disciplininę perspektyvą, o kitas pažinimo perspektyvas vertinant kaip problemos sprendimo proceso dalį, o taip pat mąstyti kūrybiškai ir neventgi klaidos rizikos nepažįstamosiose situacijose ir kai nesiseka;
3. **Bendradarbiavimas**, kurį demonstruoja pasitikėjimas ir pagarba disciplininio pažinimo praktikoms ir skirtingoms komandos narių pozicijoms; jis apima atvirumo ir pastangų suprasti bendrą tikslą, peržengiantį vienos disciplinos ar pasaulėvaizdžio ribas;
4. **Komunikavimas tarpdisciplininėje komandoje**, gebėjimas formuluoti, teikti bei priimti grįžtamąjį ryšį, kitų mokslinio pažinimo perspektyvų nuostatas; gebėjimas studijuojamos krypties mokslo žinias, sąvokas ir terminus suprantamai paaiškinti kitos studijų krypties patirtį turintiems kolegoms;
5. **Kritinė refleksija**, kuri apima sąmoningą tarpdisciplininio veikimo patirties analizę siekiant mokymosi pažangos ir tobulėjimo, siūlomų sprendimų poveikio visuomenei ir sprendimų ribotumą įvertinimą.

KOMPETENCIJA	SLENKSTINIS PASIEKIMŲ LYGMUO	TIPINIS PASIEKIMŲ LYGMUO	PUIKUS PASIEKIMŲ LYGMUO
Tarpdisciplininių perspektyvų atpažinimas	<ul style="list-style-type: none"> - Problemos kompleksiskumas nėra tinkamai apibrėžtas, nepagrįstas tarpdisciplininio požiūrio poreikis. - Pagrindinės krypties išvalgos aprašomos pernelyg paviršutiniškai ir (ar) pasigendama kai kurių pagrindinių sąvokų. - Vienos ar kelių krypčių pasirinkimas kompleksinės problemos 	<ul style="list-style-type: none"> - Kompleksinė problema pristatoma gerai, tačiau jos aktualumas galėtų būti dar labiau išplėtotas. - Paaiškinamas kompleksinės problemos nagrinėjimui pasirinktų krypčių aktualumas bei priežastys, kodėl neanalizuojamos kitos kryptys. - Kai kurios krypties išvalgos yra tinkamai išplėtos, tačiau dalis jų 	<ul style="list-style-type: none"> - Nagrinėjama kompleksinė problema, ją tinkamai pagrindžiant literatūros apžvalga, pateikiant problemos aktualumą visuomenei. - Nagrinėjant kompleksinę problemą išsamiai analizuojamos skirtingų krypčių išvalgos, prielaidos ir kontekstas.

	<p>nagrinėjimui yra abejotinas ir (ar) trūksta svarbių, su nagrinėjama problema susijusių krypčių, išvalgų.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Išvalgos pateikiamos nenuosekliai ir nesubalansuotai, trūksta pagrindinių skirtingų krypčių sąvokų apibrėžimo. 	<p>turėtų būti nagrinėjamos nuodugniau.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pateikiami moksliniai skirtingų krypčių terminai ne visuomet aiškiai paaiškinami, turėtų būti siekiama nuoseklesnio labiau subalansuoto išvalgų pateikimo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nagrinėjant kompleksinę problemą aiškiai apibrėžiamos skirtingų krypčių sąvokos ir koncepcijos, nurodant, kodėl ji apima kelių mokslo krypčių žinias. - Svarbiausios su nagrinėjama kompleksine problema susijusios kryptys yra tinkamai akcentuojamos, nurodant, kodėl neanalizuojamos kitos kryptys.
Telkiantis ir inovatyvus mąstymas	<ul style="list-style-type: none"> - Trūksta atvirumo kitų krypčių idėjoms ir įsitikinimams. - Nėra kritiškai vertinamas nagrinėjamos krypties prielaidų šališkumas. - Į problemos sprendimo procesą beveik neįtraukiamos kitos perspektyvos. - Siūlomos tik standartinės idėjos, grįstos tradiciniais sprendimais. 	<ul style="list-style-type: none"> - Paviršutiniškai apžvelgiamos kitų krypčių idėjos ir įsitikinimai. - Analizės metu neatsiribojama nuo asmeninio požiūrio ir įsitikinimų. - Kitų krypčių perspektyvos vertinamos kaip nepakankamai svarbios nagrinėjamai problemai. - Iš dalies numatomos kitų krypčių galimybės ieškant nestandartinių sprendimų. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kritiškai vertinamos kitų krypčių išvalgos ir įsitikinimai, jais domintis papildomai. - Suvokiamas asmeninio požiūrio šališkumas bei pagrindinės krypties apribojimai. - Kitų krypčių perspektyvos vertinamos kaip problemos sprendimo proceso dalis. - Kūrybiškai derinamos kitų krypčių galimybės siūlant netradicinius sprendimus ir kuriant naujas, originalias idėjas.
Bendradarbiavimas	<ul style="list-style-type: none"> - Bendradarbiavimas vyksta fragmentiškai (demonstruojamas per didelis arba per mažas iniciatyvumas). - Žinomos efektyvaus komandinio darbo taisyklės, tačiau pasitikima tik dalies tarpdisciplininės komandos narių kompetencijomis. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kitų tarpdisciplininės komandos narių nuomonės išklauskamos neįsisavinant pateikiamos informacijos. - Žinomos efektyvaus komandinio darbo taisyklės, pasitikima daugumos tarpdisciplininės komandos narių kompetencijomis. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kitų tarpdisciplininės komandos narių nuomonės išklauskamos, objektyviai, įvertinant pateikiamas skirtingų krypčių perspektyvas. - Žinomos efektyvaus komandinio darbo taisyklės, pasitikima visų tarpdisciplininės komandos narių kompetencijomis.

	<ul style="list-style-type: none"> - Teikiamas grįžtamasis ryšys kitiems, nors komandos narių pastabos priimamos vangiai. - Gebama ieškoti kompromiso su kitais tarpdisciplininės komandos nariais, įprastoje psichologinės įtampos nekeliančioje situacijoje. - Komandoje vykdomas darbo ir užduočių pasidalijimas. - Stokojama tolerancijos kitų tarpdisciplininės komandos narių nuomonei bei idėjoms, tačiau konfliktinių situacijų – vengiama. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tinkamai teikiamas grįžtamasis ryšys kitiems; kitų tarpdisciplininės komandos narių pastabos yra priimamos. - Gebama ieškoti kompromiso su kitais tarpdisciplininės komandos nariais, tarpusavyje tinkamai pasidalijant užduotis stresinėse situacijose. - Objektyviai vertinama kitų tarpdisciplininės komandos narių nuomonė ir į ją tinkamai reaguojama, siekiant priimti visoms suinteresuotoms pusėms tinkamus sprendimus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Teikiamas konstruktyvus grįžtamasis ryšys kitiems; priimamos kitų tarpdisciplininės komandos narių pastabos ir į jas atsižvelgiama. - Siekiant išspręsti nagrinėjamą kompleksinę problemą gebama ieškoti kompromiso su kitais tarpdisciplininės komandos nariais, iškeliant aiškius tikslus, numatant prioritetus, akcentuojant esmines vertybes bei palaikant kitus komandos narius. - Objektyviai vertinama kitų tarpdisciplininės komandos narių nuomonė bei jos poveikis darbui, į ją efektyviai reaguojama ir ieškoma bendram darbui trukdančių problemų sprendimo.
<p>Komunikavimas tarpdisciplininėje komandoje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Skirtingų krypčių žinios apie nagrinėjamą kompleksinę problemą yra netinkamai paaiškinamos auditorijai. - Skirtingos nuomonės išklausomos, tačiau vertinamos per daug kritiškai. - Sunkiai paaiškinamos įžvalgos kitiems komandos nariams. - Asmeninės prielaidos ir išvados ne visuomet formuluojamos aiškiai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sukauptos skirtingų krypčių žinios perduodamos auditorijai, įvertinant jų pasirengimo lygį. - Skirtingos nuomonės išklausomos, kitų pateikiamos idėjos apsvarstomos. - Nagrinėjama kompleksinė problema bei asmeninės įžvalgos komandos nariams pristatomos nepakankamai išsamiai. - Asmeninės prielaidos ir išvados formuluojamos jas ne iki galo pagrįdžiant. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sukauptos skirtingų krypčių žinios efektyviai perduodamos auditorijai, įvertinus jų pasirengimo lygį. - Skirtingos nuomonės yra išklausomos, objektyviai įvertinant pateiktas idėjas bei jų įgyvendinimo galimybes. - Nagrinėjamos kompleksinės problemos pristatomos kitiems visuomenės nariams kartu su savomis įžvalgomis. - Išvados yra formuluojamos pagrįstai tiek raštu, tiek žodžiu.

Kritinė refleksija	<ul style="list-style-type: none"> - Refleksija yra apribota turimos mokymosi patirties. - Reflektuojant beveik neakcentuojamas kompleksinės problemos sprendimo poveikis visuomenei. - Galimi siūlomo problemos sprendimo apribojimai beveik nenagrinėjami. 	<ul style="list-style-type: none"> - Refleksija leidžia daryti fragmentiškas prielaidas apie proceso etapų metu kylančius iššūkius. - Reflektuojant neišsamiai apibūdinamas kompleksinės problemos sprendimo poveikis visuomenei. - Nagrinėjami galimi siūlomo problemos sprendimo apribojimai bei keletas galimų jos sprendimo strategijų. 	<ul style="list-style-type: none"> - Refleksija suteikia informacijos apie proceso etapų metu kilusius iššūkius ir mokymo (-si) rezultatus. - Reflektuojant išsamiai apibūdinamas kompleksinės problemos sprendimo poveikis visuomenei, numatant efektyvų jos sprendimo planą. - Aiškiai nurodomi galimi siūlomo problemos sprendimo apribojimai bei galimos jos sprendimo strategijos.
--------------------	---	--	--
